

ти стало ключовим пріоритетом уряду Марокко.

Таким чином, можна дійти висновку, що освітня система Марокко протягом останніх років усе більше наближається до загальноєвропейської й навіть світової. Що ж до аудиторної й позааудиторної роботи з іноземними студентами можна зазначити, що в марокканців більш високий рівень підготовки порівняно з іншими арабськими студентами: уміння систематизувати матеріал, здатність до самостійного опрацювання нового матеріалу тощо. Марокканці також відкритіші до сприйняття культурних розбіжностей і національної специфіки різних територій, і не лише так званого «арабського світу», а й України. Викладачам, які працюють із громадянами Марокко, для поліпшення навчального процесу варто ознайомитися із загальноєвропейськими вимогами до освіти, а також звернути увагу на системи викладання й оцінювання в арабських країнах.

Список використаної літератури

1. https://ru.qaz.wiki/wiki/Education_in_Morocco
2. <https://ua.aroundtravels.com/article-about-morocco/education-in-morocco-study-in-morocco-system.html>
3. <https://www.schoolife.org.ua/vyshha-osvity-v-marokko/>
4. <https://stihi.ru/2013/08/26/3687>

СУЧАСНА КУЛЬТУРА МАРОККО: ВИТОКИ Й СЬОГОДЕННЯ

Вечерок О.М., Трусова Л.В., Скальська С.А.

Полтавський державний медичний університет

Представлено огляд сучасної марокканської культури й окремих видів мистецтва. Дослідження має на меті поліпшити співпрацю викладача-куратора з іноземними студентами з урахуванням культурної специфіки певної місцевості – у цьому разі так званого Магрибу.

Ключові слова: іноземні студенти, національні культури, культура й мистецтво Марокко.

This article provides an overview of contemporary Moroccan culture and individual arts. The proposed study aims to improve the cooperation of the teacher-curator with foreign students, taking into account the cultural specifics of a particular region - in this case the so-called Maghreb.

Key words: foreign students, national cultures, culture and art of Morocco.

Викладачам, які працюють з іноземними студентами і, окрім викладання дисциплін, виконують обов'язки куратора групи, варто мати уявлення про основні риси національних культур студентів задля поліпшення процесу їх адаптації до українського соціокультурного середовища. Завдання викладача – пояснити студентам об'єктивні причини розбіжностей у звичаях, звернути увагу на загальні риси життя людських спільнот, закликати їх до порозуміння й толерантності. Ефективність навчальної діяльності істотно підвищується, якщо викладач урахує національну й етнокультурну специфіку кожного іноземного студента.

Більшість іноземних громадян, які приїждять на навчання до України, – вихідці з країн Близького Сходу й Північної Африки (так званого Магрибу), переважно з Марокко. У зв'язку з цим мета цього дослідження полягає в тому, щоб простежити вплив різних історичних періодів, зокрема епохи колоніалізму, на формування сучасної марокканської культури й мистецтва.

Як зазначає французький дослідник Ів Лакост, колонізація існувала практично на всіх континентах (за винятком Антарктики): у всій Африці й Америці і в більшій частині Азії. Тому сучасні економічні й культурні характеристики колонізованих країн слід розглядати як наслідок різних форм впливу колоніальної влади [4]. Не є винятком у цьому ряду й Марокко, який пережив період колоніалізму й пов'язані з ним втрату суверенітету, довгострокову політичну, економічну й культурну залежність, а на межі XIX–XX століть увійшов у епоху модернізації й реформ. Природа цих реформ і перетворень полягала в тому, щоб викликати глибокі зміни у всіх структурах – від економічної сфери до соціально-демографічної й політичної. У марокканській культурі останнього століття знайшли відображення основні перетворення, в їхніх локальності й специфічності – з одного боку, але в той же час у їхніх відкритості та взаємозбагаченні західною культурою – з іншого.

У доколоніальний період Марокко, як і багато інших країн цієї території, усвідомлював перевагу тодішньої Європи в науковій, військовій, економічній і культурній сферах. Тому він ініціював контакти дипломатичного характеру з деякими західними країнами з наміром розробити проекти реформ, щоб інтегруватися в глобальну капіталістичну економіку й подолати відсталість. Однак ці початкові реформи зазнали невдачі через тягар історичної й культурної спадщини й безліч внутрішніх криз. Зростання капіталістичних експансіоністських амбіцій стало додатковим фактором загострення цих криз [1].

Важливим вважають вплив історичної й культурної спадщини доколоніального періоду завдяки авангардній ролі, яку відігравав Марокко в давнину як перехрестя цивілізацій Середземномор'я, а також стратегічній ролі, яку він відігравав під час ісламських завоювань, як база для поширення ісламу на північ – в Іспанію й Європу і на південь Африки. Торгівельні зв'язки з різними країнами уможливили більшу відкритість і взаємне збагачення марокканської культури [1].

Колоніальна епоха в історії Марокко, що охоплює майже сто років – з другої половини XIX – до середини XX століття, характеризується домінуючим впливом Франції. Незважаючи на претензії Англії й Німеччини, французький протекторат у Північній Африці існував із 1912 року, коли був офіційно встановлений феським договором, до проголошення незалежності Марокко 2 березня 1956 року. До французького Марокко, однак, не входила більша частина північних і невелика частина південних територій країни, які стали іспанським протекторатом [6].

Таким чином, у постколоніальний період склалася особлива історична ситуація, що вимагала модернізації й реформ у суспільстві, яке вже не було традиційним. З одного боку – століттями усталена модель, заснована на

священних і словесних міфологічних культурних системах (на мечеті, святинях, релігійних обрядах і святах), а з іншого боку – сучасна модель суспільства, орієнтована на емпіричну систему знань. Це співіснування різних соціальних моделей, балансує між конфліктом і асиміляцією, визначило становище Марокко в сучасному світі й послужило початком нових культурних перетворень.

Марокканське суспільство, яке протягом попередніх двох століть прагнуло зберегти свою ідентичність і захиститися від зовнішніх впливів, усвідомило необхідність модернізації, орієнтованої на цінності й механізми, що функціонували на його території в колоніальний період. Це пов'язано з новою концепцією сучасності як «довгострокового історичного продукту», тобто формування нової культури після того, як французькі колоніальні інститути, які контролювали законодавчу, адміністративну й культурну діяльність, залишили Марокко. Незважаючи на постколоніальний шок, нині в Марокко, як і в інших країнах Магрибу, склалася ситуація, в якій їхні уряди прагнуть до всебічного співробітництва з Францією, хоча іще порівняно недавно вони боролися за повну незалежність від європейської моделі розвитку. Таким чином, марокканські культурні традиції зумовлені впливом релігії з одного боку, і соціальними й політичними умовами життя в країні – з іншого.

Одним із найдавніших видів мистецтва є народна казка. Як і її аналоги в багатьох країнах світу, марокканська казка сюжетно настільки різноманітна, що важко визначити її межі в часі й просторі. У ній поєдналося реальне й екзистенційне, філософія, явища Всесвіту – і спроба пояснити або інтерпретувати їх. Що стосується сучасного марокканського фольклору, він безпосередньо пов'язаний із періодом боротьби проти колоніального режиму. У народній музиці, танцях і піснях відображені найбільш важливі моменти історії країни. Це мистецтво існує і в сучасній марокканській культурі, що дозволило реабілітувати й воскресити його після багатьох років маргіналізації й знищення, а потім зміцнити його вплив на різні моделі поведінки марокканців. Його форми різноманітні: популярна поезія і проза; головоломки, анекдоти, прислів'я і приказки; пісні й танці; ремесла; ритуали народження, весілля й обрізання; сезонні ритуали оранки і збирання врожаю тощо. Саме ці фольклорні зразки зберігаються й нині, дозволяючи марокканцям усвідомлювати себе як націю з культурним потенціалом, що має багатовікову історію.

Архітектурні пам'ятники, а також форми словесного й символічного мистецтва виникли і процвітали в більш ранні історичні періоди, проте існують форми сучасної культурної практики, які прийшли до марокканців у епоху колоніалізму. Це стосується насамперед театральної культури. Невеликі акторські колективи з Тунісу і Єгипту гастролювали марокканськими містами починаючи з 10-20-х років ХХ століття. Традиційними сюжетами їхніх вистав були загибель Трої, перемоги Саладдіна, історія хрестоносців. У 1923 році у Фесі була створена перша професійна трупа з метою реконструкції арабських (ліванських і єгипетських) і європейських (Мольєрівських і Шекспірівських) п'єс. Завданням театру в цей період було поширення культури серед широких мас населення [2]. Після завоювання незалежності в 1956 році розпочався новий етап розвитку театральної мистецтва. Провідні театри працювали в Касабланці (з 1957 р. – Муніципальний театр Тайєба Саддікі) та в Рабаті (Національний театр, керівник Ахмед Бадрі). У їхньому репертуарі була європейська й російська класика (Мольєр, П. Корнель, П. Бомарше, М. В. Гоголь, Максим Горький) і п'єси сучасних арабських драматургів. У 1959 році в Рабаті було створено Центр драматичного мистецтва, при ньому відкрилася школа, яка готує акторів та технічних працівників сцени, що увійшла в 1962 р. до складу Національної консерваторії музики, танцю і драматичного мистецтва. У 1961 р. організовано першу професійну трупу на радіо. У Марокко діють також понад 100 аматорських труп. З 1960 року в Марракеші відбуваються фестивалі марокканського мистецтва [3].

Образотворче мистецтво Марокко теж вважають плодом колоніальної епохи, оскільки багато художників-самоучок з'явилися саме в цей період. Ці художники представили твори мистецтва, які відрізнялися новизною й оригінальністю, але відсутність у них художньої, технічної й інтелектуальної освіти, яка була стандартом для міжнародної практики, підштовхнула їх до спроб наслідування європейських художників [2]. Згодом марокканські митці стали брати участь у міжнародних художніх виставках у Олександрії, Сан-Франциско, Брюсселі, Вашингтоні, Лондоні, Відні, що дало можливість ознайомити світ із сучасним марокканським пластичним мистецтвом. Ці виставки сприяли не тільки становленню марокканського пластичного мистецтва, а й ознайомленню з ним марокканської й міжнародної спільноти.

Безперечно, сучасна марокканська культура значною мірою перебуває під впливом французької колоніальної культури – свідомо чи мимоволі, – але при цьому намагається запозичити в неї якомога більше корисного для себе, прагнучи розвивати спадщину попередніх епох. «У культурі Марокко залишили свій слід багато конфесій – язичництво, іудаїзм, християнство й іслам. Кожен регіон Марокко має свої унікальні риси національної культури. Збереження культурної спадщини і захист її різноманітності є одним із пріоритетів політики країни» [5].

Матеріали проведеного нами дослідження використовуються в навчально-виховному процесі доуніверситетської підготовки в навчально-науковому центрі з підготовки іноземних громадян і пропонуються для проведення позааудиторних виховних заходів з іноземними студентами другого освітнього рівня. Подальші розвідки в цій галузі передбачають дослідження культурної спадщини й сучасного соціокультурного середовища інших регіонів, представники яких навчаються в ПДМУ, – Ірану, Пакистану, Індії, Центральної Африки.

Список використаної літератури

1. Ламрини Ф. Препятствия на пути либеральной трансформации в Марокко: конфликт современности и традиций, перспективы / Фарид Ламрини. – Рабат, 2006. – 30 с.
2. Сафедан П. Государство и мультикультурализм (перевод Мустафы Хассуни) / Патрик Сафедан. – Рабат: издательство Toubkai, 2011. – 19 с.
3. https://africa.academic.ru/2016/Марокко_Театр
4. <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/0704-LACOSTE-RU.pdf>
5. https://ru.wikipedia.org/wiki/Культура_Марокко
6. https://ru.wikipedia.org/wiki/Постколониальная_теория